

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	9Cdo/136/2023
Identifikačné číslo spisu:	2716203263
Dátum vydania rozhodnutia:	30.09.2025
Meno a priezvisko:	JUDr. Martin Holíč
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2025:2716203263.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcov 1/ H. Č., narodeného XX. N. XXXX, A., M. XXX/X, 2/ Z. Č., narodenej XX. Q. XXXX, A., M. XXX/X, oboch zastúpených spoločnosťou Okenica & Co. s. r. o., Bratislava, Pražská 11, IČO: 36 866 512, proti žalovaným 1/ V. K., narodenej XX. N. XXXX, T., W. XX/XX, XXXX D. P. B., zastúpenej spoločnosťou Advokátska kancelária JUDr. Milan Chovanec s.r.o., Žilina, Vojtecha Tvrdeho 17, IČO: 36 436 640, 2/ H. R., narodenému XX. B. XXXX, Č., V. T.. Š. XXXX/XX, zastúpenému spoločnosťou Advokátska kancelária BURIK s.r.o., Martin, Námestie Svetozára Hurbana Vajanského 2, IČO: 52 804 364, o určenie vlastníckeho práva, vedenom na Okresnom súde Senica pod sp. zn. SI-3C/115/2016, pôvodne na Okresnom súde Skalica pod sp. zn. 3C/115/2016, o dovolaní žalovaného 2/ proti rozsudku Krajského súdu v Trnave z 31. januára 2023 sp. zn. 10Co/11/2022, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Trnave z 31. januára 2023 sp. zn. 10Co/11/2022 vo výrokoch III. a IV. z r u š u j e a v e c m u v r o z s a h u z r u š e n i a v r a c i a n a d ě a ľ š i e k o n a n i e.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Skalica (ďalej len „súd prvej inštancie“) rozsudkom č. k. 3C/115/2016-291 z 28. októbra 2021 vo výroku I. zamietol žalobu voči žalovanej 1/; vo výroku II. žalovanej 1/ priznal nárok na náhradu trov konania voči žalobcom 1/ a 2/ v rozsahu 100 %; vo výroku III. zamietol žalobu voči žalovanému 2/; vo výroku IV žalovanému 2/ priznal nárok na náhradu trov konania voči žalobcom 1/ a 2/ v rozsahu 100 %.

1.1. Rozhodnutie právne odôvodnil ustanoveniami § 34, § 37 ods. 1, § 39, § 40 ods. 3, § 40a, § 41a ods. 2, § 49, § 49a, § 101 Občianskeho zákonníka. Vychádzal zo skutkových zistení, že žalovaný 2/ je výlučným vlastníkom sporných nehnuteľností, ktoré kúpil na základe kúpnej zmluvy z 1. júna 2011, uzatvorenej so žalovanou 1/ ako predávajúcou, za kúpnu cenu 42.000 eur. Žalovaná 1/ nadobudla sporné nehnuteľnosti na základe kúpnej zmluvy z 21. septembra 2010, uzatvorenej so žalobcami 1/ a 2/ ako predávajúcimi, za kúpnu cenu 35.000 eur, ktorá mala byť vyplatená v hotovosti pred podpisom zmluvy, čo predávajúci potvrdili svojimi podpismi na kúpnej zmluve. Keďže v katastri nehnuteľností je ako vlastníkom sporných nehnuteľností zapísaný žalovaný 2/, žaloba bola z hľadiska pasívnej vecnej legítimácie

správne podaná voči žalovanému 2/, avšak nesprávne voči žalovanej 1/. Súd prvej inštancie preto žalobu voči žalovanej 1/ zamietol pre nedostatok jej pasívnej vecnej legitímácie.

1.2. Voči žalovanému 2/ žalobcovia podľa súdu prvej inštancie neunesli dôkazné bremeno vo vzťahu k tvrdeniu, že ich úmysel nebol spornú nehnuteľnosť predať a že pri uzatváraní kúpnej zmluvy so žalovanou 1/ mali za to, že sporné nehnuteľnosti prevádzajú za účelom zabezpečenia pôžičky. Keďže sporná kúpna zmluva medzi žalobcami a žalovanou 1/ nebola súdom vyhodnotená ako neplatná, žalovaná bola vlastníčkou sporných nehnuteľností, čo ju oprávňovalo previesť svoje vlastnícke právo na žalovaného 2/. Z uvedeného dôvodu súd prvej inštancie zamietol žalobu aj voči žalovanému 2/. O nároku na náhradu trov konania rozhodol podľa § 255 ods. 1 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“) a žalovaným 1/ a 2/, ktorí mali plný úspech v konaní, priznal náhradu trov v rozsahu 100 %.

2. Na odvolanie žalobcov Krajský súd v Trnave (ďalej aj ako „odvolací súd“) rozsudkom z 31. januára 2023 č. k. 10Co/11/2022 vo výroku I. napadnuté výroky I. a II. rozsudku súdu prvej inštancie potvrdil; vo výroku II. priznal žalovanej 1/ voči žalobcom 1/ a 2/ nárok na náhradu trov odvolacieho konania v plnom rozsahu; vo výroku III. napadnutý III. výrok rozsudku súdu prvej inštancie zmenil tak, že určil, že žalobca 1/ a žalobkyňa 2/ sú bezpodielovými vlastníkmi nehnuteľností špecifikovaných v tomto výroku; vo výroku IV. priznal žalobcom 1/ a 2/ voči žalovanému 2/ nárok na náhradu trov prvoinštančného a odvolacieho konania v plnom rozsahu.

2.1. K potvrdzujúcemu výroku I. odvolací súd zdôraznil, že na rozdiel od sporu o neplatnosť kúpnej zmluvy, v spore o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnosti sú nositeľmi práv a povinností, o ktoré v spore ide, ten, kto tvrdí, že je jej vlastníkom a ten, kto je ako jej vlastníč zapísaný v katastri nehnuteľností. Právnej sféry ďalších osôb, účastníkov kúpnej zmluvy, od ktorej súčasný zapísaný vlastníč odvodzuje svoje vlastnícke právo) sa toto sporové konanie netýka, lebo výsledok sporu (rozhodnutie súdu o tom, či tu vlastnícke právo žalobcu k nehnuteľnosti je alebo nie je) nemôže mať na ich právne pomery žiadny vplyv.

2.2. Zmeňujúci výrok III. odvolací súd zdôvodnil (po zistení existencie naliehavého právneho záujmu na strane žalobcov) tým, že medzi žalobcami a žalovaným 2/ už prebiehal spor o vypratanie nehnuteľnosti, vedený na súde prvej inštancie pod sp. zn. 2C/31/2012, kde sa žalovaný 2/ (tam vystupujúci ako žalobca) domáhal voči žalobcom 1/ a 2/ (tam vystupujúcim ako žalovaní 1/ a 2/) vypratania nehnuteľností (tých istých ako v tu posudzovanom spore), pričom nebol úspešný. Krajský súd v Trnave rozsudkom z 20. apríla 2016 sp. zn. 24Co/539/2015 potvrdil rozsudok súdu prvého stupňa, ktorým bola žaloba o vypratanie zamietnutá. Odvolací súd v rozsudku sp. zn. 24Co/539/2015 zdieľal právny záver súdu prvého stupňa, že odporcovia ako účastníci kúpnej zmluvy z 20. septembra 2010 len predstierali uzatvorenie kúpnej zmluvy, pretože v skutočnosti takýto záujem nemali a týmto úkonom mali vôľu zabezpečiť pohľadávku kupujúcej, ktorá mala za predávajúcich uhradiť dlh u spoločnosti GERONT DSS s.r.o. Podľa názoru odvolacieho súdu, kúpna zmluva z 20. septembra 2010 nebola urobená vážne, absentoval v nej prvok vážnosti vôle zo strany predávajúcich, preto je táto kúpna zmluva podľa § 37 Občianskeho zákonníka absolútne neplatná.

2.3. S poukazom na ustanovenia § 228 ods. 1 a § 230 CSP odvolací súd konštatoval, že z právoplatného výsledku konania sp. zn. 2C/31/2012 vyplýva prejudiciálna otázka pre prejednávany spor, pričom tieto dôsledky súd prvej inštancie nevyhodnotil a nesprávne konštatoval, že právnym posúdením vo veci sp. zn. 2C/31/2012 nie je viazaný. Otázka danosti vlastníckeho práva žalobcov bola podľa názoru odvolacieho súdu v spore vedenom pod sp. zn. 2C/31/2012 nevyhnutnou (prejudiciálnou) otázkou vo vzťahu k dôvodnosti žaloby o vypratanie, predmetná otázka vlastníckeho práva bola podstatnou súčasťou právneho posúdenia veci a viedla k úspechu žalobcov v uvedenom spore. Nie je možné v súlade s právom a so zásadami formálnej logiky v spore o plnenie dospieť k záveru, že žalobcovia sú vlastníkmi dotknutej nehnuteľnosti a následne v spore o určenie vlastníckeho práva k totožnej nehnuteľnosti dospieť k opačnému záveru. Bez existencie vlastníckeho práva by žalobcovia nemohli byť v spore o vypratanie úspešní, preto odvolací súd uzavrel, že spor vedený pod sp. zn. 2C/31/2012 a jeho

výsledok má vplyv na prejednávaný spor. Prejudiciálne dôsledky predošlého sporového konania v podobe existencie vlastníckeho práva žalobcov k dotknutým nehnuteľnostiam dopadajú na posúdenie otázky vlastníckeho práva k predmetným nehnuteľnostiam v spojení s posúdením (ne)platnosti kúpnej zmluvy uzavretej medzi žalobcami ako predávajúcimi a žalovanou 1/ ako kupujúcou, a následne aj kúpnej zmluvy uzavretej medzi žalovanou 1/ ako predávajúcou a žalovaným 2/ ako kupujúcim, ktoré už boli podľa odvolacieho súdu právoplatne vyriešené v konaní vedenom pod sp. zn. 2C/31/2012.

2.4. Odvolací súd poukázal aj na odôvodnenie rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 30. novembra 2021 sp. zn. 5Cdo/13/2020, vrátane tam citovaných skorších rozhodnutí, ako aj na uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1Cdo/44/2010, uverejnené v zbierke ako R 40/2013. Na základe uvedeného odvolací súd napadnutý III. výrok rozsudku súdu prvej inštancie zmenil tak, že žalobe v tejto časti vyhovel a určil vlastnícke právo žalobcov 1/ a 2/ k sporným nehnuteľnostiam. O trovách konania rozhodol odvolací súd na základe ustanovení § 396 ods. 1, § 255 ods. 1 a § 262 ods. 1 CSP a v súlade so zásadou úspechu strán vo veci samej tak, že vo vzťahu medzi žalobcami a žalovanou 1/ priznal nárok na náhradu trov konania úspešnej žalovanej 1/ a vo vzťahu medzi žalobcami a žalovaným 2/ priznal nárok na náhradu trov konania úspešným žalobcom.

3. Proti uvedenému rozsudku odvolacieho súdu, a to proti jeho výrokom III. a IV., podal dovolanie žalovaný 2/ (ďalej aj ako „dovolateľ“) z dôvodov podľa § 420 písm. f) v spojení s § 431 CSP a podľa § 421 v spojení s § 432 CSP. Navrhol, aby dovolací súd rozsudok odvolacieho súdu v napadnutých výrokoch zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

3.1. Dovolanie zdôvodnil tým, že odvolací súd uplatnil celkom novú právnu argumentáciu, doposiaľ nikým neuvedenú, a to ani prvoinštančným súdom (str. 12 - 13 rozsudku súdu prvej inštancie obsahuje výpočet ustanovení, podľa ktorých prvoinštančný súd vec posudzoval, kde sa § 230 ani § 228 CSP neuvádza) a takúto argumentáciu nepoužili ani žalobcovia. Rozhodnutie je preto prekvapivé a dovolateľ nemal možnosť k tejto rozsiahlej a podstatnej argumentácii zaujať stanovisko. Podľa dovolateľa odvolací súd rezignoval na svoju povinnosť podľa § 382 CSP vyzvať strany, aby sa vyjadrili k prípadnému použitiu § 230 a § 228 ods. 1 CSP. Dovolateľ argumentoval aj tým, že nešlo o spor tých istých osôb a tých istých strán. V konaní o vypratanie nehnuteľnosti žalovaná 1/ ako strana nevystupovala, hoci sa v danom spore prejudiciálne posudzovala (ne)platnosť zmluvy, ktorú uzavrela so žalobcami práve ona. V tu posudzovanom konaní však už žalovaná 1/ ako strana vystupovala a mala možnosť uplatňovať všetky prostriedky procesného útoku a obrany, ktoré nakoniec vyústili do vypočutia dovtedy nevypočutých svedkov, čo malo zásadný vplyv na konanie.

3.2. K nesprávnemu právnemu posúdeniu dovolateľ uviedol, že odvolací súd argumentoval odkazmi na judikatúru, ktorá sa však týkala ešte procesnej úpravy Občianskeho súdneho poriadku. Podľa dovolateľa však ustanovenia o záväznosti rozsudku sú v CSP podstatne odlišné od predchádzajúcej procesnej úpravy. V zmysle § 194 ods. 2 CSP súdy síce mohli prihliadnuť na rozhodnutie v konaní o vypratanie, ale mali konať v plnej jurisdikcii a neboli ním viazané, ako nesprávne uvádza odvolací súd. Dovolateľ formuloval dve právne otázky, ktoré podľa neho neboli ešte v praxi odvolacieho súdu riešené (§ 421 ods. 1 písm. b) CSP):

a) Má sa nová právna úprava CSP aj napriek zmene § 135 ods. 1, 2, § 159 ods. 1, 2, 3 OSP oproti § 228 ods. 1, § 230, § 193, § 194 ods. 1, 2 CSP vykladať i naďalej largo sensu tak, že v spore o určenie (ne)existencie hmotnoprávneho vzťahu je pre strany záväzná aj prejudiciálne posúdenie (ne)existencie tohto hmotnoprávneho vzťahu vyslovené v odôvodnení rozhodnutia v (predchádzajúcom) spore tých istých strán zo žaloby na plnenie?

b) Má sa § 228 ods. 1 v spojení s § 230 CSP (prípadne v spojení § 194 ods. 2 CSP) vykladať tak, že súd rozhodujúci v spore o určenie (ne)existencie hmotnoprávneho vzťahu medzi osobami A na jednej strane a B, C na strane druhej, je viazaný prejudiciálnym posúdením otázky (ne)existencie tohto hmotnoprávneho vzťahu iným súdom v spore, ktorý prebiehal výlučne medzi A a B a za situácie, keď sa v spore medzi A a B posudzovala (ne)existencia hmotnoprávneho vzťahu medzi A a C, t. j. bez účasti C v danom spore o plnenie?

3.3. K otázke a) dovolateľ s poukazom na doktrínu plnej jurisdikcie uviedol, že viazanosť predbežným posúdením môže byť porušením práva na zákonného sudcu, keď na posúdenie (ne)existencie hmotnoprávneho vzťahu môže byť vecne príslušný iný súd (napr. určenie vecného práva k nehnuteľnosti oproti žalobe na plnenie), čím sa odníma strane možnosť konať pred zákonným sudcom. Správnym je preto taký postup, že súd na odôvodnenie rozhodnutia iného súdu prihliadne a vysporiada sa s ním, pretože záväzným je len výrok rozhodnutia. Z tohto dôvodu odvolací súd vec nesprávne právne posúdil, keď sa cítil byť prejudiciálnym posúdením v inom spore viazaný, ale viazaný ním nebol.

3.4. K otázke b) dovolateľ zdôraznil, že je nemysliteľné, aby prejudiciálne posúdenie otázky v spore medzi A a B bolo záväzné aj v inom spore medzi A a B, v ktorom už vystupuje aj tretia strana C; navyše v situácii, keď ide o posúdenie otázky (ne)platnosti zmluvy uzavretej medzi A a C, ktorá bola prejudiciálne posudzovaná v spore A a B, t. j. v spore, ktorého sa C nezúčastnil a nemal možnosť procesnej obrany/útoku. Inak povedané, zmenený okruh strán sporu zakladá povinnosť súdu znovu vec posúdiť tiež z hľadiska preukázaných tvrdení nových subjektov vystupujúcich v spore.

4. Žalobcovia vo vyjadrení k dovolaniu žalovaného 2/ považovali napadnutý rozsudok v celom rozsahu za správny a zákonný. Argumentácia žalovaného 2/ týkajúca sa prekvapivosti napadnutého rozhodnutia a nemožnosti vyjadriť sa k odlišným právnym záverom podľa názoru žalobcov nemôže obstať. Poukázali na to, že už v žalobe opierali svoje tvrdenia o výsledky predchádzajúceho konania o vypratanie nehnuteľností, v ktorom súdy predbežne posúdili kúpnu zmluvu uzatvorenú medzi nimi a žalovanou 1/ ako absolútne neplatný právny úkon. Pokiaľ ide o účasť žalovanej 1/ v tomto konaní, súd prvej inštancie aj odvolací súd dospeli k záveru, že žalovaná 1/ nemá v tomto spore pasívnu vecnú legitímáciu. To znamená, že stranami sporu, ktorým svedčí aktívna či pasívna vecná legitímácia, sú jedine žalobcovia a žalovaný 2/, teda tie isté osoby, ktoré boli účastníkmi predchádzajúceho konania o vypratanie nehnuteľností, iba v opačných procesných pozíciách. Navrhli dovolanie žalovaného 2/ zamietnuť.

4.1. K dovolaciemu dôvodu nesprávneho právneho posúdenia veci žalobcovia uviedli, že v predchádzajúcom konaní o vypratanie nehnuteľností súd prvej inštancie aj odvolací súd dospeli k záveru, že pôvodná kúpna zmluva medzi žalobcami a žalovanou 1/ je absolútne neplatným právnym úkonom, následne na základe zásady „nikto nemôže na druhého previesť viac práv ako sám má“ je absolútne neplatnou aj kúpna zmluva medzi žalovanou 1/ a žalovaným 2/, teda žalovaný 2/ sa nikdy nestal vlastníkom sporných nehnuteľností, a preto nemohlo byť vyhovené jeho žalobe o vypratanie sporných nehnuteľností žalobcami. Podľa názoru žalobcov je nepredstaviteľné, aby súd v jednom konaní prijal záver o existencii určitej hmotnoprávnej podmienky a v inom, v podstate nadväznom konaní bez zmeny skutkových okolností prijal presne opačný záver.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj ako „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) ako súd príslušný na rozhodnutie o dovolaní (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana sporu, v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) po preskúmaní, či dovolanie obsahuje zákonom predpísané náležitosti (§ 428 CSP) a či sú splnené podmienky podľa § 429 CSP, dospel k záveru, že dovolanie žalovaného 2/ je prípustné a dôvodné, preto bolo potrebné rozsudok odvolacieho súdu v napadnutej časti zrušiť (§ 449 ods. 1 CSP) a vec mu vrátiť na ďalšie konanie (§ 450 CSP).

6. Podľa § 419 CSP proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa.

7. Podľa § 420 písm. f) CSP je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

8. Podľa § 431 CSP dovolanie prípustné podľa § 420 možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení. Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada.

9. Z citovaného ustanovenia § 419 CSP vyplýva, že dovolanie je prípustné iba vtedy, ak to výslovne ustanovuje zákon. A naopak, ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu-ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

10. Ustanovenie § 420 písm. f) CSP v spojení s § 431 CSP zakladá prípustnosť a zároveň dôvodnosť dovolania v tých prípadoch, keď miera porušenia procesných práv strany nadobudla intenzitu porušenia jej práva na spravodlivý proces. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle tohto ustanovenia treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zákonnému, ale aj ústavnému procesnoprávnemu rámcu a ktoré tak zároveň znamená aj porušenie ústavne zaručených procesných práv spojených s uplatnením súdnej ochrany práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie vecí za prítomnosti strany sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom, predvídateľnosť rozhodnutia, zachovanie rovnosti strán v konaní, relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu, ako aj právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia (napr. rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. II. ÚS 559/2018, III. ÚS 47/2019).

11. Dovolateľ odôvodnil dovolací dôvod podľa § 420 písm. f) CSP prekvapivosťou rozhodnutia odvolacieho súdu s tým, že odvolací súd nepostupoval podľa § 382 CSP a nevyzval strany, aby sa vyjadrili k prípadnému použitiu § 230 a § 228 ods. 1 CSP. V zmysle uznesenia najvyššieho súdu z 21. marca 2018 sp. zn. 7Cdo/1/2018 je výzva odvolacieho súdu potrebná vtedy, keď odvolací súd dospeje k záveru, že nárok treba posúdiť podľa celkom iného právneho predpisu, ako ho posúdil súd prvej inštancie, alebo síce podľa toho istého právneho predpisu, ako ho posúdil súd prvej inštancie, ale podľa iného ustanovenia za súčasného splnenia podmienky, že toto iné zákonné ustanovenie je pre rozhodnutie veci rozhodujúce.

12. Dovolací súd zistil, že súd prvej inštancie sa vo svojom rozsudku vyjadril k otázke prejudiciality rozhodnutia o žalobe na vypratanie nehnuteľnosti, keď konštatoval, že platnosť spornej kúpnej zmluvy už bola posudzovaná ako predbežná otázka v konaní na Okresnom súde Skalica vedenom pod sp. zn. 2C/31/2012, kde predmetom bola žaloba na vypratanie spornej nehnuteľnosti. Súd prvej inštancie sa však necítil byť právne viazaný predchádzajúcim posúdením, pretože nešlo o určenie neplatnosti kúpnej zmluvy súdnym výrokom. Za týchto okolností, aj keď súd prvej inštancie výslovne neuvádzal ustanovenia § 230, § 228 ods. 1 CSP a ani § 194 CSP, z obsahu rozhodnutia je zrejmé, že sa záväznosťou skoršieho rozhodnutia zaoberal. Iba odlišná interpretácia totožného zákonného ustanovenia aplikovaného na zhodný skutkový stav nemôže spôsobiť prekvapivosť napadnutého rozhodnutia (nález Ústavného súdu Slovenskej republiky z 1. apríla 2020 sp. zn. III. ÚS 52/2019).

13. Neobstojí ani argument dovolateľa, že v predchádzajúcom konaní o vypratanie nehnuteľností boli stranami sporu iné subjekty než v tomto konaní. Je síce pravdou, že v tomto konaní o určenie vlastníckeho práva žalobcovia žalovali okrem osoby zapísanej ako vlastník na liste vlastníctva (žalovaný 2/) aj osobu, ktorá naňho vlastníctvo previedla (žalovaná 1/), avšak každá z týchto osôb bola žalovaná samostatne. Žalovaná 1/ a žalovaný 2/ netvorili nerozlučné ani nútené procesné spoločenstvo (§ 77, § 78 CSP), ale samostatné procesné spoločenstvo (§ 76 CSP). To znamená, že o nárokoch žalobcov voči žalovanej 1/ a o nárokoch žalobcov voči žalovanému 2/ sa v tomto spore rozhodovalo samostatne. V súlade s týmto princípom samostatného procesného spoločenstva súd prvej inštancie zamietol žalobu pre nedostatok pasívnej vecnej legitímácie len voči žalovanej 1/ (a v tejto časti odvolací súd jeho rozhodnutie potvrdil), kým voči žalovanému 2/ žalobu zamietol z iných dôvodov (a v tejto časti odvolací súd jeho rozhodnutie zmenil). Dovolanie bolo podané len v časti konania, ktorá sa týka nároku žalobcov voči žalovanému 2/. V tejto časti konania sú stranami sporu len žalobcovia a žalovaný 2/, teda tie isté subjekty, ktoré boli aj stranami sporu (v tom čase označovanými ako účastníci konania) v konaní o vypratanie nehnuteľností. Uplatnený dovolací dôvod v zmysle § 420 písm. f) CSP preto nie je prípustný, ani dôvodný.

14. Dovolateľ okrem toho uplatnil dovolací dôvod v zmysle § 421 ods. 1 písm. b) CSP, podľa ktorého je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená.

15. Otázka relevantná v zmysle § 421 ods. 1 CSP má byť procesnou stranou nastolená v dovolaní jasným, určitým a zrozumiteľným spôsobom. Relevanciu podľa citovaného ustanovenia má teda len právna (nie skutková) otázka, na ktorej spočívalo rozhodnutie odvolacieho súdu. Musí ísť pritom o takú právnu otázku, ktorá bola podľa názoru dovolateľa odvolacím súdom vyriešená nesprávne (§ 433 a § 432 ods. 2 CSP) a pri ktorej s prihliadnutím na individuálne okolnosti prípadu súčasne platí, že ak by bola vyriešená správne, súdy by nevyhnutne rozhodli inak, pre dovolateľa priaznivejším spôsobom.

16. Najvyšší súd konštantne uvádza vo svojich rozhodnutiach, že právnym posúdením veci je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a aplikuje konkrétnu právnu normu na zistený skutkový stav. Nesprávnym právnym posúdením veci je omyl súdu pri aplikácii práva na zistený skutkový stav. O nesprávnu aplikáciu právnych predpisov ide vtedy, ak súd nepoužil správny právny predpis, alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, ale nesprávne ho interpretoval, alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery. Z uvedeného vyplýva rozsah, ale aj obsah dôvodov, ktoré musí dovolateľ uplatniť. Dovolací dôvod preto dovolateľ musí vymedziť tak, že uvedie, ktoré právne posúdenie veci pokladá za nesprávne a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť práve tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP).

17. V preskúmvanej veci dovolateľ vymedzil dve právne otázky. V druhej z nich [v bode 3.2 tohto odôvodnenia pod písmenom b)] sa v podstate pýtal, či je súd viazaný prejudiciálnym posúdením otázky v predchádzajúcom spore, ak strany predchádzajúceho sporu neboli totožné so stranami nového sporu (v novom spore je stranou aj subjekt, ktorý účastníkom predchádzajúceho sporu nebol). Už vyššie však dovolací súd uviedol, že žalovaná 1/ a žalovaný 2/ v tomto spore tvorili samostatné procesné spoločenstvo, boli spojení do jedného konania len na základe vôle žalobcov takto ich spoločne označiť za žalovaných v jednej žalobe. Žalovaná 1/, ktorá nebola stranou predchádzajúceho sporu o vypratanie sporných nehnuteľností, nie je ani účastníčkou dovolacieho konania v tejto veci, keďže voči nej súd prvej inštancie žalobu zamietol (pre nedostatok pasívnej vecnej legitimácie), odvolací súd toto rozhodnutie potvrdil a žalobcovia nepodali v tejto časti dovolanie. Avšak už aj v konaní pred súdom prvej inštancie a pred odvolacím súdom každý zo žalovaných konal sám za seba a voči každému z nich súdy aj samostatne rozhodli. Táto situácia je porovnateľná so situáciou, keď by žalobcovia žalovali každého zo žalovaných v samostatnom sporovom konaní. Je zrejmé, že stranami sporu medzi žalobcami a žalovaným 2/ sú len tieto osoby, nie žalovaná 1/. Preto dovolací súd považoval dovolateľom formulovanú otázku, týkajúcu sa prejudiciálnej záväznosti za situácie, keď stranami predchádzajúceho sporu boli iné subjekty, než sú stranami nového sporu, za otázku hypotetickú, od ktorej posúdenia napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu nezáviselo.

18. V prvej dovolacej otázke [v bode 3.2 tohto odôvodnenia pod písmenom a)] sa dovolateľ - odhliadnuc od porovnávania už neaktuálnej procesnej úpravy so súčasnou procesnou úpravou - v zásade pýtal, či v spore o určenie (ne)existencie hmotnoprávneho vzťahu je pre strany záväzná aj prejudiciálne posúdenie (ne)existencie tohto hmotnoprávneho vzťahu vyslovené v odôvodnení rozhodnutia v predchádzajúcom spore tých istých strán zo žaloby na plnenie. Túto právnu otázku považoval dovolací súd za relevantnú, pričom je zrejmé, že napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo práve od riešenia tejto otázky záväznosti prejudiciálneho posúdenia existencie či neexistencie práva v predchádzajúcom súdnom konaní. Na rozdiel od dovolateľa dospel dovolací súd k záveru, že k tejto právnej otázke existuje už ustálená rozhodovacia prax najvyššieho súdu, nejde teda o dovolací dôvod podľa § 421 ods. 1 písm. b), ale podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP. V zmysle aktuálnej rozhodovacej praxe ústavného i najvyššieho súdu sa dovolací súd napriek tomu (bez ohľadu na dovolateľom odkazované „písmeno“) zaoberal dôvodnosťou namietaného nesprávneho právneho posúdenia veci.

19. Prejudicialitu je možné vo všeobecnosti chápať ako kauzálny vzťah medzi dvoma subjektívnymi právami, z ktorých jedno je podmienené druhým. Dôsledkom prejudiciality v civilnom procese je to, že za zákonom predpokladaných okolností je právoplatný skorší rozsudok záväzný pre určitý okruh subjektov. Súd je v prebiehajúcom spore viazaný výrokom právoplatného rozhodnutia súdu, ktorý je v zmysle ustanovenia § 228 ods. 1 CSP záväzný pre všetky strany prebiehajúceho sporu. Konajúci súd nemá možnosť výberu, či bude rešpektovať právoplatné rozhodnutie vydané v inom konaní, ktoré rieši otázku javiacu sa ako prejudiciálna otázka v súvislosti s riešením daného prípadu. Pokiaľ pri riešení prejudiciálnej otázky zaujme odlišné stanovisko, je takýto jeho postup, resp. z neho vyplývajúci záver arbitrárny pre jednoznačný rozpor so zákonom (nález Ústavného súdu Slovenskej republiky z 20. januára 2010 sp. zn. III. ÚS 349/09). Subjektívna záväznosť právoplatného rozsudku znamená, že súdom ustálený súkromnoprávny vzťah nemôže byť v inom spore medzi totožnými stranami vyriešený odlišne. Záväznosťou právoplatného rozsudku „vo výroku“ sa rozumie skutkové a právne posúdenie uplatneného nároku súdom. Záväznosť a nezmeniteľnosť rozhodnutia spôsobuje tzv. prekážku právoplatne rozhodnutej veci (*impedimentum rei iudicatae*), čo znamená, že o tej istej veci, o ktorej sa už právoplatne rozhodlo, nemožno rozhodovať opäť. O prekážku právoplatne rozhodnutej veci ide aj v prípade, ak skutok vymedzený žalobou bol súdom posúdený inak, nesprávne či neúplne.

20. Naopak o prekážku právoplatne rozhodnutej veci nejde v prípadoch, ak súd určitú otázku v konaní posúdil prejudiciálne. Prejudiciálne posúdená otázka, ktorá sa prejavuje iba v odôvodnení rozsudku, nemôže tvoriť prekážku právoplatne rozhodnutej veci (uznesenie najvyššieho súdu z 30. októbra 2014 sp. zn. 2MCdo/2/2014). Výrok o splnení povinnosti nemôže mať účinok na prejudiciálne posúdenie existencie alebo neexistencie práva, ktoré determinuje výrok o plnení. Výrok o splnení povinnosti tak je prekážkou veci rozsúdenej len voči ďalším potenciálnym výrokom o splnení povinnosti vyplývajúcej z totožného skutkového základu medzi tými istými subjektmi, nie voči meritórnemu určeniu determinujúceho práva. Z výroku, že žalovaný je povinný plniť žalobcovi určitú peňažnú sumu, nie je možné vyvodiť výrok o platnosti určitého právneho úkonu či (ne)existencii práva. Dovodzovať tieto závery z odôvodnenia rozsudku je nesprávne, pretože účinky spojené s materiálnou právoplatnosťou môže nadobudnúť iba a výlučne enunciát rozsudku, nie jeho odôvodnenie. Z tohto dôvodu uvedený výrok netvorí prekážku *res iudicata* a ani nie je takým rozhodnutím, ktorým by bol v dôsledku prejudiciality súd viazaný pri meritórnom alebo prejudiciálnom posudzovaní tejto otázky. Aby predchádzajúce posúdenie nejakej otázky bolo záväzné, musela byť táto otázka priamym predmetom sporu a musela byť posúdená vo výroku rozsudku. Ak teda bola medzi účastníkmi s konečnou platnosťou vyriešená otázka hmotnoprávneho vzťahu, súd v neskoršom súdnom konaní o plnenie nemôže posudzovať danú otázku inak. Neplatí to však naopak. Právne posúdenie predbežnej otázky v odôvodnení rozhodnutia o splnení povinnosti nemôže predurčovať hmotnoprávny stav pre rozhodnutie o existencii alebo neexistencii práva resp. právneho vzťahu. Súd je teda viazaný iba výrokom rozsudku, nie jeho odôvodnením.

21. Materiálna právoplatnosť sa vzťahuje iba na výrok rozhodnutia, pričom odôvodnenie slúži ako prostriedok výkladu výroku. Je potrebné zdôrazniť, že hoci z princípu legitímnych očakávaní možno predpokladať určitú istotu strán konania, že o ich veci bude rozhodnuté obdobne ako vo veci skutkovo a právne podobnej, legitímne očakávania sa nedajú absolutizovať. Nemožno vždy nemennosť legitímne očakávať tam, kde je súdu daná právomoc zaujať nový názor v istej právnej otázke. Ako správne citoval odvolací súd z rozsudku najvyššieho súdu sp. zn. 3Cdo/115/2016, ak bola medzi účastníkmi s konečnou platnosťou vyriešená otázka hmotnoprávneho vzťahu, súd v inom (novom) občianskom súdnom konaní nemôže posudzovať danú otázku inak, pričom je viazaný iba výrokom rozhodnutia, nie jeho odôvodnením.

22. Rozsudok najvyššieho súdu z 28. novembra 2024 sp. zn. 5Cdo/161/2023 bol predmetom prieskumu Ústavným súdom Slovenskej republiky (ďalej aj „ústavný súd“), ktorý uznesením z 11. júna 2025 sp. zn. II. ÚS 352/2025 odmietol ústavnú sťažnosť, pričom vyhodnotil ako ústavne udržateľný záver najvyššieho súdu, v zmysle ktorého otázku hmotnoprávneho vzťahu, ktorá bola medzi stranami sporu s konečnou platnosťou vyriešená v predchádzajúcom konaní, nemôže súd v inom súdnom konaní posudzovať inak, avšak je viazaný iba výrokom rozhodnutia, t. j. pre súd je záväzné posúdenie

predbežnej otázky uskutočnené v inom konaní medzi totožnými sporovými stranami, ak ide o otázku, ktorá bola predmetom konania a je obsiahnutá vo výroku rozhodnutia, pričom riešenie ostatných otázok, s ktorými sa súd musel v odôvodnení svojho rozhodnutia vysporiadať, nie je pre súd v inej veci záväzné. Uvedený právny záver je v zhode s právnym názorom vysloveným ústavným súdom vo veci sp. zn. I. ÚS 171/2021 a najvyšším súdom v uznesení sp. zn. 1Cdo/44/2010 publikovanom ako judikát R 40/2013, podľa ktorých prejudicialita súdneho rozhodnutia znamená, že súd nemôže ako predbežnú otázku znovu riešiť to, o čom už bolo právoplatne rozhodnuté v osobitnom spore účastníkov. Ako však explicitne vyplýva zo spomínaného rozhodnutia najvyššieho súdu a implicitne z označeného rozhodnutia ústavného súdu, pod právoplatným rozhodnutím je potrebné rozumieť právoplatný výrok súdneho rozhodnutia.

23. Odvolací súd okrem iného citoval aj rozsudok najvyššieho súdu z 30. novembra 2021 sp. zn. 5Cdo/13/2020, v ktorom bola priznaná prejudiciálna záväznosť rozsudku na plnenie, avšak len vo vzťahu k neskoršiemu rozhodovaniu o žalobe na plnenie iného nároku z toho istého skutkového a právneho dôvodu. Uvedené rozhodnutie riešilo podstatne odlišnú skutkovú a právnu situáciu, než aká existovala v tu preskúmanej veci (išlo tam v staršom i novšom rozhodnutí o nároky vyplývajúce z omeškania z tých istých faktúr), preto ich nemožno považovať za aplikovateľné na tu posudzovanú vec, resp. za zmenu judikatórnej línie, v zmysle ktorej prejudiciálnu záväznosť má len výrok, nie odôvodnenie rozsudku. Odôvodnenie slúži len ako prostriedok výkladu výroku (ak napr. výrok znie „žaloba sa zamieťa“, je potrebné v odôvodnení zisťovať, aký nárok bol žalobou uplatňovaný a z akých skutkových dôvodov).

24. V posudzovanom spore napokon neboli naplnené ani predpoklady pre širší výklad prejudiciality v tom zmysle, ako sa ho snažil aplikovať odvolací súd, teda že by sa za záväzné malo považovať aj posúdenie predbežnej otázky, pokiaľ posúdenie tejto predbežnej otázky bolo nevyhnutným predpokladom pre rozhodnutie vo veci. Chýbala totiž priama príčinná súvislosť (kauzálny nexus) medzi predbežnou otázkou a rozhodnutím v spore o vypratanie nehnuteľností vedenom na Okresnom súde Skalica pod sp. zn. 2C/31/2012. Nemožno súhlasiť s tvrdením odvolacieho súdu, že bez existencie vlastníckeho práva žalobcov by žalobcovia nemohli byť v spore o vypratanie nehnuteľností úspešní. Podstatu uvedeného sporu správne zhrnuli žalobcovia vo vyjadrení k dovolaniu (bod 4.1 tohto odôvodnenia): Súdny dospel k záveru, že pôvodná kúpna zmluva medzi žalobcami a žalovanou 1/ je absolútne neplatná, následne je absolútne neplatná aj kúpna zmluva medzi žalovanou 1/ a žalovaným 2/, teda žalovaný 2/ sa nikdy nestal vlastníkom sporných nehnuteľností, preto nemohlo byť vyhovieť jeho žalobe o vypratanie sporných nehnuteľností. Z toho je zrejmé, že v spore o vypratanie nehnuteľností vedenom na Okresnom súde Skalica pod sp. zn. 2C/31/2012 nebolo posudzované vlastnícke právo žalobcov (tam v postavení žalovaných), ale vlastnícke právo žalovaného 2/ (tam v postavení žalobcu). Súdny zamietli jeho žalobu preto, lebo nepreukázal, že je vlastníkom sporných nehnuteľností. To však nevyhnutne neznamená, že vlastníckymi sporných nehnuteľností sú žalobcovia. Ak sa aj súdy v konaní pod sp. zn. 2C/31/2012 prípadne vyjadrili k vlastníckemu právu žalobcov (tam v postavení žalovaných), išlo o vyjadrenie nad rámec skutočností, ktoré bolo nevyhnutné posúdiť pre rozhodnutie o danej žalobe (tzv. obiter dictum) a takéto vyjadrenie nemôže byť právne záväzné pre neskoršie rozhodovanie v iných veciach.

25. Ak teda odvolací súd odôvodnil zmenu výroku III. rozsudku súdu prvej inštancie výlučne z hľadiska právneho záveru o takej aplikácii § 228 ods. 1 CSP, § 230 CSP (a prípadne § 194 CSP, aj keď na toto ustanovenie výslovne neodkazoval), z ktorej vyvodil právnu záväznosť predchádzajúceho právoplatného rozhodnutia o vypratanie nehnuteľností aj vo vzťahu k žalobe o určenie vlastníckeho práva k týmto nehnuteľnostiam, jeho rozhodnutie spočívalo v nesprávnom právnom posúdení veci. Napadnutým rozhodnutím sa odvolací súd odklonil pri riešení otázky prejudiciality od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, preto uplatnený dovolací dôvod v zmysle § 421 ods. 1 písm. a) CSP je dôvodný.

26. Vzhľadom na to, že rozsudok odvolacieho súdu v dovolaní napadnutej časti spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci, dovolací súd rozsudok odvolacieho súdu zrušil (§ 449 ods. 1 CSP) a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 450 CSP) s tým, že náprava zrušením rozhodnutia odvolacieho súdu je v tomto prípade možná i postačujúca (§ 449 ods. 2 CSP).

27. Podľa § 455 CSP ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazané právnym názorom dovolacieho súdu.

28. V ďalšom konaní bude úlohou dovolacieho súdu zaoberať sa vecnými odvolacími námietkami žalobcov, pričom prihliadne aj na posúdenie predmetnej kúpnej zmluvy ako neplatnej v spore o vypratanie nehnuteľností, avšak nie je týmto posúdením prejudiciálne viazaný. Dovolací súd zdôrazňuje, že jeho nesúhlas s právnym posúdením prejudiciality nepredurčuje konečný výsledok sporu.

29. Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

30. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.